

Колонії, вілли...

Микола Хвильовий

Так от: єсть вілли, біля міста в кучерявих лісах засіли, і шосе до них гадючиться. Єсть вілли, єсть і колонії — дитячі. Вілли: спеці, їхні жінки відповідальні, взагалі — кваліфікація, цвіт. Ну...

— Ну, я цю гладку корову й близько не допустила б. Ганьба! Годуємо паразитів.

— Да, непорядки.

А вдруге вже друга на першу:

— Подумайте: їй одно місце на віллі, а вона цілу сем'ю притягла, ще й "друга дома" притягла... Безобразіє...

...Отара білорогих баранців посунула до сонця: то хмари, то небо за голубе поле... Ну...

І третя на другу:

— Сволоч! В городі одержує тринадцять пайок, ще й тут у три горла.

Їдять шоколад, п'ють каву, молоко — поправляються. Так живуть.

Синіє вечір — під'їжджають автомобілі. Тоді гості їдять і всі їдять.

...Слобожанські ліси й тракти і досі були тривожні. Ходять бандити по лісах. На віллах тихо тому. Купражили гультяї колись, літали по шосе мотори, кавалькади, й гомонів ліс від музики, гамір буржуйський, купецький ходив по корчах... Тепер тихо, тепер їдять...

...Колонії пішли далеко в ліси. От колонія, скажемо. Цвітуть діти, ростуть з молодняком дубовим, бронзові шиї, очі блищать, як спілі вишні після дощу. В колонії виховательки — тьотя Бася, соцвосниця... да...

Господарською частиною завідує Гіль. Гіль ходить і співає: "Ми сміло в бой пайдьом за власть советов"... Цілий день співає. Соловей. Очі йому теж цвітуть, як спілі вишні після дощу. Звідки він — бородатий, мамулуватий? Хто його знає — революція родила. І він у свою матір конче закоханий — у революцію. Не знає нічого, крім цієї пісні,— і не треба.

— Та покиньте ви співати,— кричить Анфиса Павлівна, гладка, охайна — німецької породи.

Гіль зникає.

Є ще стара діва — Павлина Анфисівна,— так кажуть, так звуть,— це не так.

Ну, і так далі...

Тьотя Бася — фанатичка. Зустрічає незнайому жінку:

— Що ви читали з жіночої справи? Що? Бебеля "Женщина і соціалізм" не читали? Та невже?

Витягає "Женщину і соціалізм". Читає, слухачі тікають. Вона молиться на Коллонтай і Ліліну. А Анфиса Павлівна розказує анекдоти:

— Я вам по секрету. Цілий скандал був... Коллонтай кричить:

"Стерво! Тебе в публічний дом". А Ліліна як схопиться: "Ах ти розпусто! Тобі жалко, що я з Зінов'євим живу?" Ха! А вона ж молода, а та стара.

Павлина Анфисівна, як заходить сонце, іде до ставка, до купальні, роздягається, оглядає тіло й зітхає. Співає з натхненням: "Місяченьку блідолиций, за хмари швидше ти б сховавсь".

У ставку купається сонце — на ніч. Десь далеко залізниця, десь потяг далеко.

Б'ють корову в кошарі. Корова замукала й рогами — в землю. Пахне кізяками, парним молоком і свіжою кров'ю. Прибігла економка (це вілла):

— Када ви, нарешті, убийте єй?

— Та зараз.

— ...Та січас,— кричить економка і біжить — її покликано. Сидір чухається:

— От стерво! Жалко їй народного добра.

Микита не чухається:

— Нехай. Все одно вже сховав.

Здивований Сидір:

— Що?

— М'ясо!

— Те, що буде?.. Тьху! От практикант!

Микита закурив цигарку.

Пахне зеленню, пахне кізяками.

Сидір умочив у цеберку ножа й перехрестився:

— Яке-небудь стерво, та ще й лізе. А спитати б тебе: де ти було, як ми власть завойовували? Ех! Одно слово — ех! Та й тільки.

Потім він ріже, але не мовчить.

— Більшовицька власть, щоб ти знала, не печериця печена. Це значить воля й свобода. Як ти набиваєш собі пельку, то й іншим не перешкоджай. О!

Микита хитає головою:

— Правильно! ...Вони ріжуть корову.

В колонії сідають обідати. Виховательки, діти.

Анфиса Павлівна подивилась на Павлину Анфисівну та й подавилась. Павлина Анфисівна сама ж невинність: вона ж не знала, що Анфиса Павлівна дитячу котлету їла.

Анфиса Павлівна запивала водою:

— Хотіла попробувати... Павлина Анфисівна:

— Так, так...

...Приїздить до дітей якась мама. Виховательки люб'язно усміхаються.

— Ваша дитина прелесть, прямо удівительно.

Мама мліє...

...Набігає хмара літня, пахне дощем. Кричать галки, над деревами літаючи — перед громовицею...

...Тільки в тьоті Басі нема корзини, а в інших є. У корзинах — варення, котлети,

білий хліб та інше...

...Навіщо?..

... До тьоті Басі приїхав знайомий. Було місячно, всі були над ставком. Місце гарне, поміщицьке: нагадує поміщиків. Знайомий сказав:

— Уся Україна повстанська, запорізька. Куди не глянь — усюди бандити. Мабуть, і за цими берегами сидять, щоб вискочити, щоб перерізати всю колонію.

Павлина Анфисівна скрикнула:

— Ах!

Це вона кокетує. Всі це знають, не звертають уваги. Знайомий серйозничає:

— Чудний українець — то він флегматик не знає який, то він злодій з великого шляху... то він революціонер... Тьотя Бася захвилювалась:

— Що то є українець? Пролетар-революціонер.

Знайомий сперечався, тьотя Бася назвала його "соглашателем", лається ще; іде на терасу.

Анфиса Павлівна глибоко зітхає (їй спати хочеться) і теж іде в кімнату — корова.

Павлина Анфисівна була задоволена, взяла під ручку знайомого й повела в садок однієї вілли.

Відтіля їх вигнано. Знайомий обурився.

— Як ви смієте! Ми ж тільки гуляємо!

— Іді, іді! Не розговаривай!..

Знайомий пообіцяв поскаржитись голові Вуцвику. А Павлина Анфисівна спитала:

— Ну, скажіть правду: ви ж не комуніст?

Він тричі побожився, що він комуніст, але вона йому не повірила.

...Гроловиця не прийшла — пройшла. В лісі було тихо, між дерев ходив місяць і крапав срібне масло в гущавину.

Хтось ламав гілки в лісі — не людина, тріскало в лісі. Вилуплювались солов'ята, і соловей уже не співав, і солов'ї мовчали.

-...Якби ви знали, яка це Анфиса Павлівна: жадна, не дай Господи. Годує дитину, а сама більш за дитину з'їсть: дитячу порцію.

...На якнайдалшій віллі сміялись. Підійшли до тераси, а за терасою тихенька пісня. Це надхненний Гіль.

...Тьотя Бася не обідала: її обід з'їв хтось.

Коли поодцвітали вишні (позривали ягоди), поналивались яблука. В яблуках мед, пасіка, бджоли, дід сивенький — смачно...

Летіли трутні по шосе.

...У віллі мешкають два тижні, три, місяць, а то й ціле літо. Одні виїзять, інші приїзять.

Хто приїздить, каже:

— По вулицях голод, а тут...

Через тиждень каже:

— Чому це сьогодні нема какао? Який же це дім відпочинку? Га?

...Пахне кізяками й парним молоком.

Ледве світає, Сидір запрягає коні й везе м'ясо до міста.

Насіли: де — хто.

— Захватіть оцього лантуха з яблуками.

— Що за лантух?

— Та оцей.

— Та це ж яблука казенні.

Його просять, він згоджується за двісті п'ятдесят від пуда. Накрив лантух свіжим м'ясом і закаляв у кров. (Кров і яблука, революція і кров...) Сидір покликав Микиту, й поїхали. Як виїхали з села — на місто селяни їдуть. Сидір кричить:

— Гей ти, шкапо селянська, не заступай дороги. Роздавлю! Кричать із воза:

— Не пан, звернеш і сам. То тільки земському звертали колись... Но-о!..

Почував Сидір потилицю й згодився:

— Та воно й правда.

Сіпнув за віжку — ліворуч...

...Підводилося сонце — червоне, заспане, невмите...

На віллі (мабуть, і в колонії) залітають амури: людське. Буває випадково, буває свідомо, під кущами, коли думає ліс, коли мовчить ліс, тільки тріщить у глибинах — дрібний звір ходить, буває в садках... А через дев'ять місяців вилуплюється дитина. Це гарно, природно, свіжо й людяно.

Залітають сюди й погані баси — невдачники з міста й дебютантки — балерини й третьюрядні скрипники. Тут усе задовольняє. Усіх задовольняє.

Є і літній театр.

У суботу висіла афіша:

Грандіозний вечір. Участвують... etc.

...У неділю тьотя Бася кричала:

— Я не поведу дітей на цю буржуазну гниль!

Її не послухали й повели дітей. У дітей сьогодні цвіли очі, як спілі вишні після дощу. Кричало голубе небо, і були оплески гучні і сміх дитячий.

Діти задоволені, артисти "в ударі", небо кричить.

Кінчався вечір, заспівали "Інтернаціонал", і скрипник загравав. Тріснула струна в скрипника, й "Інтернаціонал" увірвався.

І розлігся дитячий регіт на весь ліс. Раптом вискочила з лісу тьотя Бася, бліда, схвильована.

— Як ви смієте! Як ви смієте глузувати?

Стояла біля артистів і махала кулаками. Її заспокоїли, вона — на сцену і плакала. Діти дивились на неї, витріщивши оченята, деякі теж плакали.

Ще з тьотею Басею була істерика, і її повели в колонію: скрипник (що увірвалася струна) і балерина.

Зодіяковий блиск видно весною, як заходить сонце, зодіяковий блиск видно і восени, коли сонце сходить.

Ранком жеврів зодяковий блиск, ранком умирали чебреці, снились і пахли чебреці. Ходили з вілли в колонію, з колонії на віллу. Вілли, колонії...

Легенький золотий сум.

...Чебреці, чебреці...

Анфиса Павлівна, Павлина Анфисівна посварились.

— До другої чистки не доживете, все одно викинуть! Анфиса Павлівна обурилась:

— Безпартейна! Глядіть, щоб знову в тюрму не попросили.

Приїздив ще знайомий: дитячі порції їв. Він був сумний — осінь. У городі взимку холодно й голодно.

...Колонії, вілли.

Павлина Анфисівна ще ходила в купальню, навіть роздягалась і дивилась на своє тіло. Але не купалась.

...Ставок думав золоту пісню:

"Ой пряду, пряду"... — Леонтович.

І минуло літо.

Глибокого часу-зажури колонії перевозили в місто. Засмутніли діти, засмутніли вілли. А Анфису Павлівну викинули з партії, і вона виїхала кудись. Із кущів вилізли бандити і, як вовки, скрадались до осель.

Павлина Анфисівна плакала — йшов тридцять п'ятий листопад.

Коли їхали по шосе, із корзинки випала "Женщина і соціалізм" — пом'ята, некрасива книжка.

Тьотя Бася хвилювалась: думала, що це хтось нарочито. Позад усіх ішов Гіль і співав:

— Ми смело в бой пайдьом...

Гудів ліс, падало листя — ішов листопад, прийшов листопад. ...А на віллах ще пахло кізяками і парним молоком.

...Стояли золоті ранки й зодяковий блиск.

Із першої вілли Сидір кричав:

— Микито! Та йди-бо, бісова личинко! Бандите клятий!

Микита не озивався.